

Boekoeboekoe is mollig

Taal als samenspel van de zintuigen

Dyslexie, kleuren zien in letters, woorden begrijpen die je nooit eerder gehoord hebt ... tot nu toe zag de taalkunde al die fenomenen als losse verschijnselen. Het Groot Nationaal Onderzoek brengt ze met elkaar in verband.

MARK DINGEMANSE

MAX PLANCK INSTITUUT VOOR PSYCHOLINGUISTIEK

TESSA VAN LEEUWEN

DONDERS INSTITUUT, RADBOUD UNIVERSITEIT

Helemaal aan het begin van *Lolita* schrijft Nabokov: “Lo-lie-ta: de tongpunt daalt drie treden het gehemelte af en tikt bij drie tegen de tanden. Lo. Lie. Ta.” De subtiele tongbewegingen die nodig zijn om de naam te vormen, worden bijna vanzelfsprekend verbonden met de zinnelijkheid van *Lolita*.

Zulke zinspelingen komen vaker voor in Nabokovs werk, misschien wel omdat hij een synestheet was: iemand bij wie de zintuiglijke waarnemingen soms door elkaar lopen. Letters en klanken hadden bijvoorbeeld kleuren voor hem: een *a* had de warme tint van verweerd hout, de *v* was lichtroze, en de *n* grijs-gelig.

Revolutie

Slechts een minderheid van ons heeft synesthesie: het gaat om ongeveer een op de twintig mensen. Toch werken de zintuigen ook bij de overige negentien in veel opzichten wonderwel samen.

Neem het verwerken van spraak. Daarbij speelt niet alleen het gehoor, maar ook het zicht een belangrijke rol. Dat werd min of meer bij toeval ontdekt door de psycholoog McGurk en zijn assistent MacDonald, die eind jaren zeventig onderzoek deden naar hoe kinderen spraak verwerken. Ze lieten de klank *baba* monteren onder een video waarop iemand *gaga* zei om te kijken of kinderen voorrang zouden geven aan klank of beeld, maar ontdekten tot hun verbazing dat ze allebei *dada* hoorden als ze de video bekeken. Als ze hun ogen dichtdeden,